

DATED
NEWS
DELIVER BY
SATURDAY
NOVEMBER 19

JAUÑO LAIKS

WEEKLY NEWS
PERIODICAL
POSTAGE PAID
AT LARGO, FL
AND ADDITIONAL
MAILING OFFICE
(USPS 301-500)
ISSN 1089-8832

Published 48 times per year except the first week of May, the last week in June, the second week in September, the last week in December

Published weekly by: Latvian Newspaper "Laiks", Inc., 114 4th Ave NW, Largo, FL 33770

POSTMASTER: Send address change to: "Laiks", 114 4th Ave NW, Largo, FL 33770

Phone: 727-953-6313; Fax: 727 286 8543; E-mail: rasma@laiks.us

Volume LXIV Nr. 3 (68)

2016. gada 19. novembris – 25. novembris

Zanes Neimanes kollāža

Jauno Laiks lasītājiem Valstssvētkos!

ALEKSANDRA MALINOVSKA,
ALJA valdes priekšsēde

Novēlu visiem Latvijā un arī ārpus tās priecīgus Valsts svētkus! Zinu, ka pašlaik Amerikā (un arī daudzās citās vietās pasaulē) ir politiski nemierīgs laiks, bet kā vienmēr mēs centīsimies turpināt atbalstīt Latviju un vēl ciešāk vienoties, lai nodrošinātu Latvijas un mūsu organizācijas nākotni.

Pirms ASV prezidenta vēlēšanām mēs izsūtījām aptauju mūsu biedriem, lai redzētu kādas ir viņu domas par prezidentu kandidātiem un it sevišķi par Latvijas turpmāko drošību. Mēs saņēmām vairāk nekā 150 atbildes. Gandrīz visi atbildēja, ka Latvijas drošība ir primāra, un tā nedrīkst mainīties sakarā ar jauno prezidentu.

ALJai novembris ir svarīgs mēnesis, jo notiks mūsu ikgadējais kongress. Esiet aicināti mums piedoties Pateicības dienas nogalē (24. – 27. nov.) Columbus, Ohio!

ALJA kongresu šogad rīko varena grupa jauniešu, kas, galvenokārt ir Ohaio pavalsts universitātes studenti. Kongresa gaitā paredzētas diskusijas par politiku un Latvijas simtgades sagaidīšanu, mākslas projekts, pilnsapulce un protams, lustīgie saviesīgie vakari, kā arī lielā balle!

Ievēlēsim ALJA valdi 2017. gadam un nolemsim, pie kādiem projektiem mēs nākamgad strādāsim. Ir vēl laiks pievienoties – tuvāka informācija alja.org.

Uz priekšu!

EVA IKSTENA, 2016. gada 2x2 nometnes vadītāja

Pulcēties, priecāties un stiprināt latvietību

Reizēm ieskatos arhīvos – melnbaltajās fotogrāfijās no pirmajām 2x2 nometnēm, kas norisinājās sešdesmitajos gados. Foto uzņēmumos redzami laimīgi, dzīvespriecīgi jaunieši.

Atmiņu stāsti par to, ka šie bija viņu laimīgākie dzīves brīži; satikta pirmā mīlestība, draugi mūža garumā, dziedāšana, kas ilgusi visu nakti, izkalta pirmā sakta, piedzīvojumi kopā ar latviešiem no Kanādas un ASV, ugunsкура dūmu piesūkušies mati un drēbes.

Tas notika pirms 50 gadiem, un šī nedēļa Kurzemē bija turpinājums ļoti ilgai un skaistai 2x2 tradīcijai. Kāds reiz ieskatīsies fotogrāfijās uz mums un priecāsies par mūsu sešām momentuzņēmumiem, jo šobrīd mēs esam tie laimīgie, jaunie un skaistie, kuri turpina pulcēties,

priecāties un stiprināt latvietību. Vēlos iedrošināt jūs nekad neatteikt otram padomu un palīdzību. Tagad jūs esat daļa no 2x2 vēstures un kopienas – gan dalībnieki, gan rīkotāji. Saku jums

milzīgu paldies par pavadīto nedēļu un īpašo gaisotni, ko radījat gan manā, gan citu dzīvē!

Latvietība ir mūsu cilvēcības izpausme! Smelsimies tajā spēku, viedumu un stājas staltumu!

VIEDOKLIS

MARIKA ZEIMULE,
biedrības "Latgales tradicionālās kultūras centrs "Latgaļu sātā"" priekšsēde

Likums, kas uzliek pienākumu mums visiem

Mūsu pienākums ir rūpēties par to, lai tradicionālā kultūra visās tās izpausmēs saglabātos nākamajām paaudzēm, tāpēc apsvaicams solis ir Saeimas šoruden atbalstītais Nemateriālā kultūras mantojuma likums, kas stājas spēkā 1. decembrī, paredzot izveidot nacionālo nemateriālā kultūras mantojuma sarakstu un nosaka līdzdalību mantojuma saglabāšanā.

Nemateriālā kultūras mantojumā ir iekļautas mutvārdu tradīcijas un izpausmes, spēles mākslas, paražas, rituāli, svētki, zināšanas par dabu un Visumu, tradicionālās amatniecības prasmes, kā arī ar iepriekš minēto saistītie instrumenti, priekšmeti, artefakti un kultūrtelpas.

Likums paredz tiesības un pienākumus rūpēties par mantojumu arī pašām kopienām, ar kurām tiek saprasta personu grupa (atsevišķos gadījumos arī privātpersona), kam raksturīga kopīgās identitātes izjūta un ko vieno nemateriālās kultūras mantojums un kopīga interese to saglabāt un nodot nākamajām paaudzēm, kā, piemēram, Kurzemē dzīvojošie suiti. Dziesmu un deju svētku tradīcija Latvijā un tās simbolisms, kā arī suitu kultūrtelpa, jau iekļauti Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas (UNESCO) nemateriālā kultūras mantojuma sarakstos.

Likums paredz izveidot Nacio-

Bērnu tradicionālās kultūras nedēļas dalībnieki un vecāki 2016. gada augustā "Latgaļu sātā"

nālo nemateriālās kultūras mantojuma sarakstu. Te lieti noderētu citu valstu pieredze, lai konstatētu, kādā stāvoklī mūsu valstī atrodas, piemēram, tradicionālā amatniecība. Šveices Profesionālās izglītības un tehnoloģiju federālā biroja uzdevumā veikts apjomīgs pētījums par tradicionālās amatniecības stāvokli. Tā ir sava veida inventarizācija, kuras

laikā konstatētas 307 tradicionālās amatu prasmes, katrai piešķirot noteiktu apdraudētības pakāpi. 79 amatu prasmes atzītas par ļoti apdraudētām. Konstatēts, ka 23 tradicionālās amatu prasmes uzskatāmas par izmirušām. Pētījumā analizēti tradicionālās amatniecības apdraudējuma cēloņi, iekļauti ekspertu ziņojumi, vērtējumi un ieteiku-

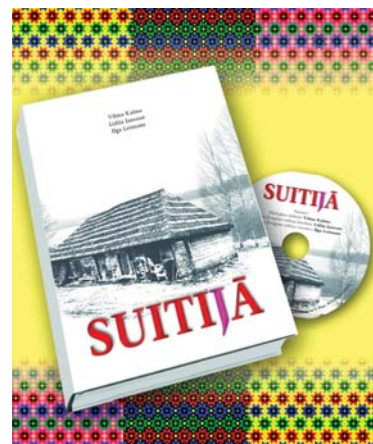
mi stratēģijai un konkrētiem valsts institūciju pasākumiem, lai nākamajām paaudzēm saglabātu Šveicē vēsturiski piekoptās amatu prasmes.

Likums paredz, ka nemateriālā kultūras mantojuma elementus mantojuma sarakstā varēs pieteikt ikviens ieinteresētā persona, kopiena, nevalstiska organizācija vai pašvaldība. Pieteikumam jāpievieno līdz šim paveikto un plānoto pasākumu apraksts. Kaut arī kokle un koklēšana iekļauta Latvijas kultūras kanonā kā tradicionāla kultūras vērtība, manā skatījumā etnogrāfiskā kokle varētu tikt iekļauta atsevišķi, tāpat kā citu mūsdienās mazāk pazīstamu un apdraudētu tradicionālo mūzikas instrumentu kā cītaras un cimbalas spēlētprasme.

Kā tradicionālās amatniecības prasme nemateriālā kultūras mantojuma sarakstā iekļaujama Latgales tradicionālā podniecība, kas sadaļā "Tautas tradīcijas" ir atzīta par Latvijas kultūras kanonu, taču šķietami nesatricināmās Latgales podniecības nākotne nebūt nav rožaina. Esot šajai amatnieku paaudzei nav, kam nodot tālāk zināšanas, jaunās paaudzes vidū maz gribētāju. Ja nu vienīgi savas ģimenes lokā...

Nemot vērā, ka nemateriālās kultūras mantojuma elementos iekļaujamas mutvārdu tradīcijas izpausmes, ieskaitot valodu kā nemateriālās kultūras mantojuma nesēju, pamatoti varam runāt par latgāļu valodas, kā latviešu valodas paveida iekļaušanu nemateriālā kultūras mantojuma sarakstā.

Rūpes par mutvārdu tradīciju saglabāšanu latgāļu valodas kontekstā nozīmē rūpēties par valodas saglabāšanu, ilgtspēju, attīstīšanu, aizsardzību un po-

Ar Suitu sievu piedzīvojumiem, Alsungas puses teikām, kā arī novada izloksni var iepazīties jau 2012. gadā iznākušajā grāmatā "Suitijā". Visu var ne tikai izlasīt, bet arī redzēt un dzirdēt, jo klāt pievienots audiodisks

pularizēšanu. Tas pats lielā mērā attiektos uz malēniešu, ventiņu u.c. vietējām izloksniem, kuru nākotne mūsdienās stipri apdraudēta.

Jāņem vērā, ka likums paredz attīstīt sadarbību starp valsts, pašvaldību, izglītības un pētniecības iestādēm un nevalstiskajām organizācijām – mantojuma nesējiem, kā arī pilnveidot nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu un tālāknodošanu ar dažādu izglītības formu palīdzību, kas savukārt varētu pavērt iespēju apgūt latgāļu valodu Latgales skolās.

Nemateriālā kultūras mantojuma likums ir jauns un līdz šim mūsu valstī nebijis regulējums, kas rada labvēlīgus nosacījumus nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanas atbalstam, taču tas uzliek pienākumu ne tikai valstij, bet arī sabiedrībai rūpēties par nemateriālā kultūras mantojuma nodošanu nākamajām paaudzēm.

Labākās skolas Latvijā

Iespējams, esat domājuši, ka jūsu atvase no ASV varētu kādu gadu apmeklēt skolu Latvijā. Jauno Laiks iepazīstina ar Latvijas labākajām vidusskolām un ģimnāzijām, vadoties pēc Neatkarīgas rīta avīzes (NRA) un Ata Kronvalda fonda vērtējuma.

Skolu vērtējuma tapšanā NRA ņēma vērā centralizēto eksāmenu rezultātus 12. klasēm, 2015./2016. mācību gadā. Protams, eksāmenu rezultāti nav vienīgais kritērijs, kas raksturo mācību iestādes sniegtās izglītības kvalitāti, tomēr iegūtie vērtējumi parāda, kā skolēns apguvis mācību vielu un savā ziņā ataino arī pedagogu ieguldījumu jauniešu izglītošanā.

NRA vērtējumā lidere šogad ir Rīgas Valsts 1. ģimnāzija. Zīmīgi, ka desmitniekā iekļuvušas vairākas mazpilsētu skolas.

NRA 2016. gada

Latvijas skolu vērtējums

1. Rīgas Valsts 1. ģimnāzija
2. Daugavpils Krievu vidusskola - licejs
3. Rīgas Valsts 3. ģimnāzija
4. Rīgas Valsts 2. ģimnāzija
5. Dobeles Valsts ģimnāzija
6. Rīgas Franču licejs
7. Preiļu Valsts ģimnāzija
8. Siguldas Valsts ģimnāzija
9. Daugavpils 3. vidusskola
10. Rīgas 10. vidusskola

Ata Kronvalda fonds izveidojis vērtējumu, vadoties pēc skolēnu sasniegumiem dažādu veidu starptautiskajās olimpiādēs gada griezumā. Par starptautisku sacensību tiek uzskatīta tāda, kurā piedalās vismaz trīs valstu pārstāvji.

Šogad vērtējuma augšgalā ir: Rīgas Valsts 1. ģimnāzija, Cēsu Valsts ģimnāzija, Rīgas 89. vidusskola, Madonas Valsts ģimnāzija.

Ata Kronvalda fonds vērtējums

1. Rīgas Valsts 1. ģimnāzija
2. Rīgas 89. vidusskola
3. Cēsu Valsts ģimnāzija
4. Madonas Valsts ģimnāzija
5. Aglonas vidusskola
6. Jelgavas 4. vidusskola
7. – 8. Ventpils Valsts 1. ģimnāzija
7. – 8. Liepājas 12. vidusskola
9. – 10. Ventpils 4. vidusskola
9. – 10. Jēkabpils Valsts ģimnāzija

Red.

AKTUĀLĀ INTERVIJA

"Bruņotajos spēkos svarīgs viss kopums"

Intervija ar Latvijas armijas pulkvedi Ilmāru Lejiņu

Ilmārs Lejiņš atgriezies Latvijā pēc ilgākas prombūtnes, kas pavadīta, strādājot NATO struktūrās, un tagad vada Latvijas sauszemes spēkus. Ilmārs Lejiņš ir dzimis Amerikā, uzaudzis Zviedrijā, bet nu jau savu lielāko dzīves daļu nodzīvojis Latvijā un lieliski zina, kas viņam jā dara un ko viņš darītu krīzes situācijā.

Laikam varu jūs apsveikt, esat ticis pie jauna amata – esat Latvijas sauszemes spēku vadītājs.

Sauszemes spēku brigādes komandieris.

Tas tehniski nozīmē, ka tajā vienībā, kas nav jūra vai gaiss, jūs esat trešā svarīgākā persona armijā, vai tā drīkst jūs saukt?

Jūs varat saukt, kā gribat, bet bruņotajos spēkos mēs svarīgs esam viss kopums. Sauszemes spēki ir skaitliski vislielākā bruņoto spēku sastāvdaļa.

Jūsu tētis, (Saeimas deputāts – red.) Atis Lejiņš savulaik pārcēlās uz Zviedriju un jūs viņam braucāt līdz, bet cik gadu vecumā jūs atgriezāties Latvijā?

Stāsts bija tāds, ka mans tēvs pēc kara nokļuva Amerikā, tur viņš satika mammu, bet tad dažādu iemeslu dēļ tēvs nolēma turpināt studijas Stokholmas universitātē. Es īsti neatceros šo laiku, jo man bija gads un trīs mēneši, tātad kopš pusotra gada vecuma es piecpadsmit gadus dzīvoju Zviedrijā.

Dzīvodams neitrālā valstī, kurā vienmēr ir norobežojusies no jebkādas militāras darbības, esat kaut kā mēģinājis papildīt vecāku sapni, vai gluži vienkārši tā bija personiska interese? Kā gan politikas zinātnes students no neitrālas valsts tiek līdz Latvijai un iestājas tās topošajā armijā?

Es mācījos Mīnsteres latviešu ģimnāzijā un Stokholmas universitātē. Protams, arī vecāku audzināšana un Latvijas sabiedrība toreizējā trimdā ir noteikti iespaidojusi mani pārcelties uz Latviju. Profesijas izvēle Latvijā bija vairāk sakritība. Bija tāda programma deviņdesmito gadu sākumā, kad ārzemju latviešu jaunieši palīdzēja dažādu veidu ministrijām un valsts iestādēm ar valodas un datorprasmēm. Es, protams, no datoriem neko nemācēju, bet es pratu angliiski, zviedriski, mazliet vāciski, un sakritības pēc pāris gadus nokļuva Aizsardzības ministrijā. Strādāju pāris vasaras un vienu ziemu ārējo sakaru daļā un tā es ieraudzīju veidojošos aizsardzības spēkus, mani uzrunāja pulkvedis Turlais, vai es nevēlētos stāties dienestā.

No tiem ārzemju latviešiem, kam bija Amerikas pase, jūs esat starp nedaudzajiem, kas ir gājis Latvijas armijā no nulles pozīcijas līdz pulkvedim, esat izgājis visu hierarhiju.

Tomēr es neesmu vienīgais, ir arī viens cits Latvijas bruņoto spēku virsnieks – majors. Viņš nupat tika norīkots dienesta turpināšanai Lielbritānijā. Daži trimdas latvieši, virsnieki, kas bija uzauguši un dienestu uzsākuši

ārvalstu armijas bruņotajos spēkos, kas arī, labu vēlēdami, nāca un savu artavu deva bruņoto spēku attīstībai šeit Latvijā. Mana atšķirība ir tā, ka es piedzimu ārzemēs, bet atgriezos Latvijā. Nevar noliegt, ka ļoti daudzi manas paaudzes jaunieši, kas atbrauca uz Latviju deviņdesmito gadu sākumā, arī bija mācījušies Mīnsteres latviešu ģimnāzijā.

Vai jūs šeit Latvijā uzskata par savējo?

Es zinu, ka man ir akcents, tas ir veidojies no tās vides, kur es pēdējā laikā posmā esmu visilgāk bijis, trīs gadus es biju NATO štābā Nīderlandē, un mana ikdienas darba valoda bija angļu valoda. Tas, protams, ietekmē, bet es nedomāju, ka man ir grūtības izteikties latviski.

Deviņdesmito gadu sākumā tā bija ievērojama priekšrocība, jūs apbrīnoja un uztvēra par bagātu cilvēku ar pieredzi, jums bija valodas, kuras daudziem bija sapņu limenis. Ar ko jūs, brīvā pasaulē izglītots cilvēks, varējāt būt noderīgs mūsu sabiedrībai?

Katrs sabiedrības loceklis ir labāks vai sliktāks, un nav no svara, no kurienes viņš nāk. Sabiedriskais klubs, pie kura trimdas latvieši bija pieraduši, ir divas pasaules, jo ir jāiekļaujas mītnu zemes kultūras telpā un uzvedības normās, bet Latvija sestdienās, svētdienās, vēl vasaras nometnē – tā ir cita pasaule. Trimdas latvieši bija tāds mazliet idealizēts, sabiedriskais klubs, un ja kāds negrib iekļauties, tad viņš arī tur nav, bet valsts ir daudz savādāk, nevar izvēlēties piedalīties vai ne.

Daudzi jūsu paaudzes cilvēki nevarēja Latvijā ieaugt?

Jā, daudzi bija viluši. Argumenti ir nepareizi, nevajag diskutēt, vai patīk, nepatīk un cerēt, ka vecie, labie laiki atgriezīsies trīsdesmit sestā gada līmenī pirms kara, jo Latvija attīstās, katra valsts un tauta attīstās. Mums jābūt pateicīgiem, ka mums vispār ir Latvijas valsts, tā ir daudz kas vairāk nekā tikai sestdienas nogales klubiņš Stokholmā.

Ja nebūtu bijusi Atmoda un Latvijas neatkarība, tad 25 gadus vēlāk mums tā saucamā politiskā trimdas sabiedrība Eiropā un Amerikā būtu krasi mainījusies. Es skaitos trešā trimdas paaudze, bet ceturta paaudze jau sevi identificē kā zviedri vai amerikāņi ar latviešu saknēm. Latvieši, salīdzinot ar lietuviešiem un igauņiem, līdz 1992. gadam bija vismazāk asimilējušies, bet tas būtu strauji matemātiski progresīvi attīstījies ar trešo un ceturto paaudzi.

Jūs kaut kādā mērā personificējat arī to kas notika pēc tam, kad mēs palikām savā vietā un viņš, vadonis, palika savā vietā? Vai mūsdienās mēs vēl varam palikt neitrāli un saņiegt arī dziesmoto revolūciju, ar dziesmām uzvarēt ļaunumu vai varbūt mums ir jāsaņiegt bruņoties?

Divreiz vienā upē neiekāpsi. Tas, ka mēs kļūvām neatkarīgi pirms 25 gadiem, bija brīnums, augstākā griba, bet cerēt, ka vēlreiz tāpat bez lielas asins izliešanas – tas būtu naivi. Ja mēs esam iemācījušies, tad arī pretinieks ir iemācījies, un ja mēs skatāmies, kas ir noticis pēdējo desmit gadu laikā valstīs, kas ir tuvu vai cenšas izkļūt no Kremļa rokām un ietekmes sfērām, esam redzējuši, ka tautas kustības var tikt brutāli apspiestas. Cilvēki ir iemācījušies, ko darīt, ja pēkšņi tankiem preti

Es redzēju militārā štāba darbības un reakcijas, kad notika Krimas okupācija un Austrumukrainas iebrukuma laikā, redzēju, kā pēc politiskā signāla došanas NATO attiecīgi reaģēja, un tas bija iepriecinoši.

Ja kaimiņu ciemā deg, tad tu sāc pārskatīt arī savu, to NATO un dalībvalstis arī dara. Bismarks esot teicis, ka tautai nevajag zināt, kā taisa desas un politiku. Es redzēju, kā strādāja desu mašīna NATO militārajā štābā un es varu teikt, ka nav nemaz tik slikti.

NATO spēki ir visu pašu dalībvalstu kopums, tā nav kāda atsevišķa armija. Vai latvietis pats ir vienlīdz gatavs aizsargāt savu Tēvzemi vai arī viņš uzticas, ka kanādietim ir jābūt stiprākajam brālim?

Es domāju, ka Latvijas karavīrs ir daudz labāk sagatavots aizsargāt Latviju nekā Kanādas karavīrs. Nav noslēpums, ka nacionālie bruņotie spēki tagad attīstās ievērojami vairāk, nekā mēs esam darījuši pēdējos sešus gadus. Tad bija krīze, nebija naudas, bet

stāv cilvēki. Viņi tagad brauks pāri. 1991.gadā vēl bija apmulsums, pretinieki nezināja, ko darīt, tad tagad viņi zina. Vai vajag bruņoties? Mana profesija, protams, grib mieru. Es apsveicu tās izmaiņas, kas mums dod rīcības brīvību. Tautas brīvību nenoteiks viens, divi vai trīs vadoni.

Somija nav NATO dalībvalsts un viņiem 1939. gada karā vienkārši palīdzēja daba.

Palīdzēja arī Latvijas armija. Latvijas armija iedeva Somijas armijai Padomju Savienības sakaru šifrus. Tas ir vēsturisks fakts, bet netiek bieži pieminēts, taču bez Latvijas armijas izlūkošanas datiem Somijas armijai būtu klājies grūtāk.

Jūs kā pulkvedis modernizējat armiju katru dienu, bet patiesībā vissvarīgākais darbs ir diplomātija.

Ir labs salīdzinājums ar degošu māju: mēs, protams, varam investēt ugunsdzēsēju mašīnā, bet labāk ir nodrošināt, lai māja nekad nedegtu.

Jūs esat sēdējis pie NATO kopīgu lēmumu pieņemšanas galda, militārā līmenī strādājot vienā no NATO bāzēm Nīderlandē. Jūs ticat 5.pantam? Vai tas reālajā dzīvē strādā?

Protams, ka strādā. Mans priekšnieks bija bulgārs, mani padotie – itāļi, beļģi, vācieši, amerikāņi, čehi.

Mēs varam uzticēties tam alianses draugu pulkam, kurā mēs esam, bet mums ir arī ikdienas mājas darbs, tas, ka mēs piedalāmies visur, apliecinot arī savu vēlmi doties tur, kur notiek NATO operācijas. Jūs esat piedalījies arī šajā Latvijas došanas, ne tikai ņemšanas procesā. Vai Latvija dod pietiekami, lai tad, ja kas notiek, varētu paprasīt parāda atdošanu?

Aliansē ir 28 valstis, kas brīvprātīgi cita citu apņemas aizsargāt nepieciešamības gadījumā. Nav tā, ka kāds piespiedis nākt palīgā. Tās ir brīvprātīgas valstis, un tādejā ir svarīgi konstanti uzturēt labas attiecības ar pārējām 27 valstīm. Un tas ir svarīgi tāpēc, ka mēs esam arī drošības devēji, un tā mēs esam darījuši Bosnijā un Hercegovinā, Kosovā, vēlāk arī Afganistānā. Otrkārt, mums pēc līguma ir jāuztur NATO militārās struktūrās, mēs nodrošinām to 100%, dažas dalībvalstis nodrošina 85% no aizpildījuma štata vietās. Un vēl 2% no IKP budžeta, tā saucamie, maģiskie 2%, tas arī palīdz. Kad manā štābā uzzināja par Latvijas vēlmi palielināt aizsardzības budžetu, tā bija pozitīva ziņa cilvēkiem, kas strādā, plānojot pasākumu virknējumu, kā nodrošināt NATO austrumu flangu.

Sanāk, ka mēs esam loģiski ielplānoti tajā struktūrā, ka

mums ir tik daudz iesāktu projektu, kas nav vēl realizēti. Un te mūsu kanādiešu draugi mums varēs piesegt muguru, mēs varēsim pabeigt to, ko esam iesākuši.

Latvijas aizsardzība tuvākajā laikā nozīmē ieguldīt arī bāzes, ne tikai ieroču sistēmas, bet vairāk tādā tehniskā apkalpojošā struktūrā.

Mēs pateicamies Ādažu pašvaldībai par nākšanu preti un saprašānu, ka celtniecības saskaņošana ir nepieciešama ātrāk, lai varam uzņemt mūsu draugus. Es gribu uzsvērt, ka viņi nenāk aizsargāt Latviju, bet viņi nāk mums palīgā aizstāvēt Latviju.

Tātad jūs pašlaik darāt to, ko dzīvē esat vēlējis?

Es realizēju savas vēlmes. Mani vecāki nebija pārāk laimīgi, kad es iestājos armijā, bet viņi noteikti ir laimīgi, ka es runāju latviski. Ja es uz savu dzīvi atskatos, es neko nenozēloju. Ir bijis un vēl būs interesanti.

Publicēšanai sagatavoja
Agate Vucina

KULTŪRA

AGATE VUCINA

Cēsis attīstās Pasaules latviešu mākslas centrs

Pasaules latviešu mākslas centra (PLMC) izstāžu zāles Cēsu vecpilsētā aizvien vairāk iekļaujas Latvijas mākslas dzīves aprītē. To savos dzimtenes apciemojumu plānos iekļauj ārzemēs dzīvojošie latvieši, savukārt PLMC izglītības programma dod iespēju Latvijas mākslas skolu jauniešiem pamatīgāk iepazīt trimdas latviešu mākslinieku devumu. Kā vēsta PLMC izstāžu zāļu pārzine Baiba Eglīte, arī šogad centru būs apmeklējuši vairāk nekā tūkstoš viesu.

PLMC Cēsis var pastāvēt pateicoties diasporas latviešu privātajiem un organizāciju ziedojumiem, kā arī Kultūras ministrijas atbalstam. Tas pats sakāms par mākslas kolekciju, kuru veido tikai PLMC ziedotie mākslas darbi. Tāpēc lai izstāžu apmeklētājiem būtu pilnīgāks ieskaits diasporas latviešu mākslinieku darbi, PLMC aicina tautiešus apsvērt iespēju ziedot mākslas darbus. Tuvāku informāciju iespējams iegūt mājas lapā latviandia-sporaart.org

Pateicoties Kanādas latvietes Andas Sīpoliņas ziedojumam, šogad izremontēta un atklāta otra galerija, kas tapusi kā piemiņa viņas vecākiem. Tēvs Leopolds Sīpoliņš bija viens no nozīmīgākajiem trimdas mākslas atbalstītājiem. Ziedojo mākslas centra attīstībai, viņa vēlas turpināt tēva aizsāktu.

“Latviešu māksliniekiem, kas dzīvo ārpus Latvijas, tas ka viņi

var parādīt daļu no savas dvēseles un sirds šeit, Latvijā, es domāju, tas ir brīnišķīgi,” Latvijas TV teica Anda Sīpoliņa.

Vasaras un rudens sezonā PLMC apmeklētāji varēja iepazīt izstāžu kuratores no Čikāgas Leldes Kalmītes izveidoto plašo un iespaidīgo vizuālo dialogu starp divu paaudžu māksliniekiem “Kalmītes stāsts”.

Savukārt jaunajā atklātajā izstāžu zālē mākslas cienītāji joprojām var iepazīties ar diasporas latviešu mākslas daudzpusību. Apskatei piedāvātas Austrālijas mākslinieka Jāņa Nedēļas un Kanādas mākslinieces Ineses Birstiņas instalācijas, Zigfrīda Sapiēša (Skotija) keramikas veidojumi, kā arī Jāņa Gaiļa, Gerdas Rozes, Oskara Skušķa, Jura Ubāna un citu ASV latviešu mākslinieku darbi.

Edinburga ir Skotijas finansu, izglītības un mākslas centrs. Tieši šeit mūža lielāko daļu pavadīja Ērberģes pagastā dzimušais pretestības kustības dalībnieks, leģionārs un mākslinieks Zigfrīds Sapietis. Šovasar pēc divu gadu ilgas projekta īstenošanas sekmīgi pabeigta Sapiēša mākslas darbu transportēšana uz Latviju, ko veica Latvijas Kultūras ministrija, Pasaules latviešu mākslas centrs, Latvijas vēstniecība Apvienotajā Karalistē sadarbībā ar Latvijas goda konsulu Skotijā Džonu Makgregoru. Svinīgajā ceremonijā par godu Zigfrīda

Sapiēša mākslas darbu nonāšanai dzimtenē kultūras ministre Dace Melbārde teica: “Tēlniecības darbi būs apskatāmi Pasaules latviešu mākslas darbu centrā, kas kļuvis par latviešu mākslas epicentru, veidojot ko-

lekciju un darot to pieejamu skatītājiem. Te redzams, kādas pēdas pasaules kultūras ainā ir atstājuši mūsu tautieši.”

Skaudrs ir bijis paša mākslinieka liktenis. Par posmu, kas pavadīts zem padomju un vācu

okupantu varas, Z. Sapietis savās nepublicētajās atmiņās raksta: “Pēc skolas beigšanas aizbraucu uz Rīgu, tur mani apcietināja gestapo, jo mums veidojās nacionālā kustība. Kapsētā Mātes dienā, nolīcis puķes pie tēva kapa, es sacīju dažus vārdus par baigo gadu, pieminot uz Sibīriju aizvestos, atceroties mazpulkus un deportēto Valsts prezidentu K. Ulmani. Izrādījās, ka mana runa bija noziegums kā krievu, tā vāciešu uztverē. Mani arestēja – vispirms Rīgā centrālcietums, tad Salaspils koncentrācijas nometne. Tiku ārā, aizejot leģionā. 1944. gadā Kurzemes frontē smagi ievainoja, nosūtīja ārstēties uz Vāciju, no turienes 1945. gadā aizbēgu uz Kopenhāgenu.”

Z. Sapiēša atmiņu izdošana ir konkrēts projekts, kam nepieciešams finansiāls atbalsts.

Cēsu novada domes priekšsēdētājs Jānis Rozenbergs, kas aktīvi atbalsta bijušo cēsnieku atgriešanos mājup, saskata lielu PLMC lomu, lai Cēsis kļūtu par diasporas latviešu centru, tāpēc šogad pie viena galda bija aicinājis PLMC, Muzeja Latvieši pasaulē (LaPa) un citu diasporas organizāciju ļaudis, piedāvājot telpas Lielā Skolas ielā 6 diasporas centra izveidei.

PLMC šogad turpina savu ceļojošo izstāžu programmu, un 15. decembrī paredzēta diasporas mākslas izstādes atklāšana Ludzas Novadpētniecības muzejā.

Latvijas skolu audzēkņi PLMC apmeklējumu pārvērs par mākslas stundu, tuvāk iepazīstot Jāņa Kalmītes un Lelde Kalmītes (Čikāga) darbi.

Ieskats video projektā *Trimda Dimd*

Jauno Laiks saruna ar Māru Pelēci (Mineapole), kura kopā ar domubiedriem veic apjomīgu projektu, dokumentējot trimdas mūzikas dzīves personības

Kāda ir projekta *Trimda Dimd* jaunākā attīstība?

Pirmās video intervijas ar trimdas mūziķiem ierakstījām Milvoskos un Rīgā. Pēc tam vēl bija jāizlemj, kā vislabāk salikt video materiālu. Šobrīd ārpus intervijām pieliekam spēkus, lai konstruētu vietnes arhitektūru un papildu informāciju, lai iepazīstoties ar trimdas laika latviešu mūzikas grupām īsfilmās, būtu vismaz ievadmateriāls.

Kur īsfilmās šobrīd var nokatīties?

Timeklī, ejot uz vimeo.com. Nesam to vēl oficiāli izsludinājuši, jo vēl top vietnes papildu resursi.

Nesen atgriezies no Stokholmas. Pastāsti par intervijām, kuras šogad ierakstīji Zviedrijā!

Braucu ar vīru Koriju uz Rīgu, lai ierakstītu intervijas vienam citam projektam – “Virtual Reality”. Nolēmu pa ceļam piestāt Stokholmā, lai turpinātu ierakstus projektam *Trimda dimd*. Sanāca divas dienas pavadīt ar Juri Kronbergu. Ciemojamies arī pie kādreiz tik slavenās “Latvian Music” plašu izdevniecības pārstāvjiem un, protams, pie Pāvila Johanssona. Ar Juri Kronbergu bija vienreizēji pastaigāties pa Stokholmu, redzēt

vidi un ierakstīt stāstus par vietām, kur viņš pavadījis savu bērnību un jaunību. Bijām pat vienā “Tunnelbann” stacijā, kur Kronbergs starp darba pienākumiem stacijā, pārdodot biļetes, tulkojis Imanta Ziedoņa rakstus.

Pāvils Johansonus tagad dzīvo Vaksholmā, ārpus Stokholmas. Tur arī viņa mātei Veronikai Strēlertei bija pirmā darba vieta pēc kara. Dabūju iepazīties ar pilsētu, taču visvairāk laika veltījām Johanssona fotogrāfijām. Viss materiāls bija ļoti saistošs, katra fotogrāfija ar savu stāstu.

Pārsteigums šajā posmā bija ciemošanās pie Kancāna kundzes. Protams, pazīnu plates, uz kurām pašā centrā redzama kokle un nosaukums “Latvian Music”. Ļoti daudz ko jaunu uzzināju gan par procesu, dibinot “Latvian Records”, gan arī par izdevniecības saikni ar savu pilsētu ASV – ar Kancānu ģimeni, kas dzīvo tepat Dviņu pilsētā, Minesotā. Tas būs ļoti interesants videostāsts. Reizēm dziļi aizkustinošs, sevišķi, kad Kancāna kundze stāstīja, kā bija dzirdēt pirmo latviešu mūziku ierakstos 1950. gados, kad tikko saņēmuši plati no pavairošanas *Deutsche Gramofon*. Latviešu mūzikas ie-

raksti šodien ir tik viegli sastopami un pat pavairojami. Toreiz, tas bija tiešām nozīmīgs notikums, esmu ļoti sajūsmināta, ka varu izmantot šos ierakstus īsfilmās.

Projekts ir ļoti apjomīgs. Cik ilgs laika posms nepieciešams, lai to pabeigtu?

Filmēsīm, cik ilgi varēsīm! Ja ieraksti būtu tepat kaimiņu pilsētās ASV, tas, protams, būtu daudz vienkāršāk. Iecere ir katru gadu ierakstīt un samontēt kaut dažas intervijas. Kā jau daudzos latviešu projektos, diezgan daudz darba

tiek veikts vai nu brīvprātīgi, vai arī ar pašfinansējumu.

Tomēr bez atbalsta nebūtu iespējams tikt uz attālākām vietām. Esmu ļoti pateicīga Latviešu fonda un ALA Kultūras fonda galvenajam atbalstam, kā arī palīdzībai, ko sniedz Latviešu organizāciju apvienības Minesotā un TILTS. Esam pateicīgi ikvienam, ar kuru esam tikusi, par mums dāsnī veltīto laiku, fotogrāfijām, ierakstiem un atmiņām.

Pastāsti vairāk par interviju gaitu. Kā jūs izvēlaties, kuru intervēt?

Pirmais atspēriena punkts bija Milvoku Dziesmu svētki, kur intervēju Vilni Baumani no grupas “Trīs no Pārdaugavas” un Gati Gaujenieku ar Arnoldu Kārkli no “Akača”. Kad pirms dažiem gadiem biju Rīgā, tur bija grupas dalībnieki no “Arvids un Mūrsitēji” – Ivars Sinka, Dāvis Pētersons un Pēteris Pētersons. Esmu intervējusi Kristapu Grasi (Vācija), Juri Kronbergu Leona Sējāna studijā Jūrmalā. Piebiedrojās arī Kristaps Krēslīns un Juris Kulakovs.

Mums sevišķi svarīgi ir, kad vien iespējams, mūziķus filmējam viņu mājās vai arī tur, kur viņi jūtas kā mājās. Šovasar intervējām Albertu Legzdiņu Gaŗezērā, vidusskolas teritorijā pie Kārklīņiem, kas viņam ir kā otras mājas. Tādā veidā varam atklāt arī to, kas šodien ir aktuāls. Savukārt, ciemojoties mājās, ir iespējams iepazīties ar dažādiem arhīvu materiāliem. Bieži vien mūziķi paši domā: “Kam tas varētu interesēt?” Un bieži vien, tieši tas ir pats interesantākais.

Sarunu ar Māru Pelēci turpināsim nākamajā *Jauno Laiks* numurā.